

Magyar Nyomdászat

A könyv- és könyomtatás

a betüöntés és egyéb rokon szakmák havi közlönye

Szerkeszti és kiadja PUSZTAI FERENCZ

Előfizetési díj: Egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr. * Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Kecskeméti-utca 6. szám.

Nyomdák meglopása.

A legújabb jelenség a nyomdászoknál, hogy betüket és díszítményeket lopnak a nyomdákban s midőn szerte-széjjel már eleget vétek lopni a legdrágább nyomdai anyagokból, valamely kisebb városban nyomdát nyitnak és a hézagos anyaggal, úgy a hogy, dolgoznak.

Eltelkintve az egyéni romlottságtól, igen nagy tudatlanság kell hozzá, hogy annyira sem ismeri valaki mesterségét, hogy a különböző nyomdai betűmagasságok kizárják az ilyes anyagból összetakolt szedések nyomhatását, mert utóvégre is az egész szekrényt el nem lophatja; azzal a néhány figurával vagy betűvel pedig, melyet a délalatti órákban összeharácsol, nem dolgozhat és így nemcsak önmagának szerzett haszontalan fáradságot, de megkárosította a nyomdát a nélkül, hogy haszna lenne belőle.

Néhány év előtt Budapesten történt, hogy efféle betű- és rézlénia-lopásoknak jöttek nyomára, de úgy látszik, a kutatások, dacára a bizonyítékok elégtelenségének, elriasztották úgy a tolvajokat, mint az orgazdákat és tudatára ébredtek, hogy fölfedeztetés esetén a szenvedhető anyagi és erkölcsi veszteség nem áll arányban az ez uton nyerhető haszonnal. Elcsendesült azóta a gyanakodás, mert nagyobb nyomdákban, hol sok szedő dolgozik, jóformán lehetetlen a betűk ellenőrzése, tolvaj ellen pedig hasztalan minden védekezés; tolvajok voltak és lesznek is mindig, de történt legyen bármily ügyességgel a lopás, előbb-utóbb a legtöbb esetben nyomára jönnek, ha mindjárt évek multán is.

A jelen esetben is, melyről szólni kívánunk, szintén ilyen lopás követtetett el s a véletlen itt is nyomra vezetett. Míg a vizsgálat tart, nem vághatunk a fejlődő dolgok elébe, hanem közöljük szó szerint a Csongrádon megjelenő «Tisza Vidék» ez érdemű közleményét:

«Tolvaj nyomdabérlők. A «Csongrád»-nyomda bérlői Spielman Fülöp és Spielman Samuval június hó 21-én nevezetes események történtek. Ugyanis két év előtt a Spielmanok csupa szánalomból a «Pallas» könyvnyomdában mint közönséges rámoló-munkások felvették s rövid ott létüket arra használták fel, hogy onnan a legértékesebb körzet-czirádákban pár kilót zsebre dugva, elemeltek. A «Pallas»-ból e két «egyleti» esemetének szekere rudját tudatlanságuk folytán csakhamar kifordították. Ezt megelőzőleg Temesvárról és Verseczről ugyanoly elemeléseket végeztek, mint a «Pallasban», csakhogy a vidék mégis csak vidéknek marad, ott a készlet korántsem oly zsíros, de meg a vidéken a gazda is szemesebb és gyakran megesik, hogy a leggyakorlottabb zsebmetsző tudománya is csütörtököt mond. Ok azonban nem sütek be, mert fáradságuk, habár nem is gazdagon, de mégis jutalmazva lett oly formán, hogy holmi lantocska, koronácska, lineácska, quadrátocska, törtszámocska, naptárjegyecke, körzetecke s finom puszpángfába vésett klisécske stb. stb. gyakorlott körmeik révén csakhamar ládájukba vándorolt. Az így szerzett gazdag tapasztalatok aztán arra indították őket, hogy az összelopdosott nyomdai tárgyakat Csongrádra hozták s itt az általuk bérelt Sima Ferencz fiók-nyomdájában üzembe vették. A dolog félig-meddig már jól ment. Hanem június hó 21-én egész váratlanul a «Pallas»-nyomda egyik technikai vezetője csendőrökkel lepte meg a két szorgalmas tolvaj egyikét (mert a másik képzés és holmi nemzetgazdasági szempontból Félegyházán értékesítette magasabb művészetét) s a lopott nyomdai tárgyak mind kézre kerültek. Az ügy most a járásbiróság előtt van s hisszük, hogy a Spielmanok pár ezer forint vagyonukat aligha rá nem fizetik a könnyelmű és becsstelen dolgokra. Egyuttal helyén látjuk a szegedi nyomdász-egylet előljáróinak figyelmét a Spielman testvérek csalásaira felhívni. Ez a két gyerekszörny még arra is rávetemedett, hogy a

nyomdász-egyletet hónapokon át csalja. Betegséget szimulálva, sarczolták a jobb sorsra érdemes humanus egyletet. Egyetlen esetben sem maradtak ki a nyomdából 1—2 napnál tovább, még úgy is megesett, hogy heteken keresztül megszakítás nélkül éjjel is dolgoztak 5 frt heti fizetésért. A szegedi egylet hetenként 6 frt 75 krral segítette a két csalót, melyet azok a legkönnyelműbb módon dorbézoltak el. Ilyen raffinirozott betegjei sem voltak mostanában a szegedi nyomdász-egyletnek és ne is legyen neki soha. Csodálkoznunk kell a fentjelzett egylet vezetőségén azért, hogy ilyen két megrögzött csalót ma is kebelében tűr, sőt azoknak megfenyítettését nem tudjuk mi okból mellőzi. Pedig a csongrádi nyomdatulajdonosok készséggel igazolják azt, hogy e két csaló folytonosan dolgozott és úgy az egylettől, mint tőlük, fizetni hagyták magukat.»

A nyomdatulajdonosoknak nincs egyéb védekezésök ilyes tolvajlások ellen, mint feltétlenül bizni a személyzet becsületében és hírségében; hiszünk is, hogy ez egyes rendkívüli esetek folytán, a nyomdaszemélyzet becsülete iránti bizalom továbbra sem fog megrendülni, de kötelességünk felhívni a nyomdászok figyelmét arra, hogy azon egyéneket, kik tanulmányi szempontból szeretik az egyes szekrényeket vizsgálódásuk tárgyává tenni, ha nem is gyanuval, de éber szemekkel kísérjék.

A bécsi cs. és k. udvari államnyomda új épülete és műszaki beosztása.

(Előadta Fritz G. műszaki felügyelő a bécsi Graphical Club 1892. év ápril havának 2-iki és 9-iki ülésén.)

1890—91 telén és tavaszán a belső építkezéseket készítették el, úgy hogy említett év október végén a bécsi udvari és államnyomda épülete készen volt s a használatnak átadatott.

Az átköltözködési munkálatok azonnal megkezdettek s a lehető szorgos munkálkodás után a használatnak átadott épületben már két nap mulva husz gyorsajtó és egy körforgó-gép a megkívántató segédgépekkel és a könyvkötészeti osztály részbeni felszerelésével rendes működését megkezdhetette. Megjegyzendőnek tartjuk itt még azt, hogy az összes átköltözködésre irányzatba vett 5—6 hónap kevésnek bizonyult a végleges és összes átköltözködésre, annál is inkább, mert a bécsi udvari és államnyomda szerfölött sok munkával volt elhalmozva, így többek közt ekkor kellett elkészíteni a kereskedelmi egyezményt Németország, Olaszország, Belgium és Svájczzal, mely nemcsak a

kétrendbeli törvényhozó-testület elé terjesztett német szöveg szerint, hanem a külügyminiszterium által részletenkint nyolcz nyelvű szöveggel adatott a nyomdába. Ugyane munkálat a «Pénzügyi és Postai Rendeleti Közlönyökben» is közöltetett különféle átdolgozásban. Itt megemlítendőnek tartjuk még, hogy e lapokban a kereskedelmi szerződés Svájczzal, Olaszországgal és Belgiummal általában csak két nyelven szedetett, névleg német- és francia nyelven.

Mindezeket és a sok folyószedésben levő munkálatokon kívül, melyeket évszázttal befejezni kellett, egy 35 éves statisztikai munkát is ki kellett nyomni a kétrendbeli törvényhozó ház tanulmányozása végett, egy igen terjedelmes munkát az örökösödési törvényről és a valuta szabályozásáról. E munkálatokkal az összes személyzet heteken át csaknem éjjel-nappal el volt foglalva. Végül nem tartjuk azt a megjegyzést sem fölöslegesnek, hogy az átköltözködés ideje jobbára a téli hónapokra esett, mely inkább hátráltató, mint használatos volt, s a mondottak itt csakis annak a kellemetlen körülményeknek magyarázatára szolgálnak, melyek alatt az átköltözködés kezdődött és befejeztetett.

Mint már említve volt, az új épület Bécs IV. kerületében van, Rennweg 16. szám alatt. Mind a négy oldalán szabadon áll. Éjszakai a Rennweg, nyugaton a Prätorius-Gasse, délen a Melchel-, keleten a Magazin-Gasse által van határolva. A nyugoti és éjszakai részen bérházak vannak, míg a déli és keleti részszele szemben a botanikus kert terület el. Az éjszakai rész, a Rennweg felől képezi a főhomlokzatot, mely nélkülöz minden nagyobb szabású ékitményt, mindössze egy alak-csoportozat látható rajta savonnière-köböl faragva, Ausztriát ábrázolva és egy idomzatos köbe vésett sas birodalmi koronával és czirádázott pálmalevelekkel körülfontva. Az alak-csoportozatot Hårdtl Hugó bécsi szobrász utasításai szerint a birodalmi sassal együtt Szily Adolf és Slanetz Ferencz bécsi szobrászok készítették. A többi apróbb szobrocskákat és művakolatkákat az épület belső és külső részeim Völkel Reinhold szobrász alkotta. Az épület éjszakai felől 57.40 m., nyugaton 119.90 m., délen 53.35 m. és kelet felől 91.90 méter hosszú. Magassága az éjszakai részen a Rennweg-Gasse szinétől az épület fedélzetéig 28.56 méter, déli részén 25.51 méter; a kémény a tetőzetten felül még 18 méter magas, összesen tehát 45 méter magassága.

Az épület hét emeletes, mely áll pinczéből, egy mély és egy magas emeletből és ezek felett még négy emeletből. A nyugoti részen, hol a hitelosztály van, még egy félemeletet építettek mintegy 46 méter hosszúságban, szárító csarnokul.

(Folytatása következik.)

Hirlapmunka.

IV.

Bármely hirlapnál közreműködő minden egyesnek érdekében áll, hogy minden lehetőit elkövessen, a mi a lap föllendülését elősegíti, de még a tőle kitelhető minden erőnek fölládozásával is hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a lap fönnállhatása ingadozásba ne jöjjön s az mindinkább megerősödjék, mert minden egyesnek létkérdése szoros összefüggésben áll ezzel, tekintet nélkül arra, hogy a vállalat jó alapon nyugszik-e vagy nem, mert néha oly vállalatok is, melyek a virágzás legmagasabb fokán állnak, sem kerülhetik el az összeroskadást.

A hirlapmunka óraműhöz hasonlítható, melynek több együttműködő alkatrészeit egy rugó hajtja; minden kerék fogakkal van egymással összekötve, hogy így minden egyes alkatrész pontos működése által összhangzó egész keletkezzék, a mely nélkül sem a vállalkozó, sem pedig a közönség megelégedésére nem állítható elő egy lap sem. Ily módon a hirlapmunkában járatlannal könnyen megértethető, hogy ha néhány, még oly jelentéktelen fog válik is a kerekekben használhatatlanná, vagy pedig a működés közben megtagadja a szolgálatot s megfelelő pótlás nincs azonnal kéznél, gyakran kis megszakítás állhat elő, néha még az üzem is háborítást szenved; az egész mű megállása azonban csak akkor fordulhat elő, ha annak fő alkatrészei teljesen hiányzanak, vagy megtagadják a szolgálatot.

Valamely lapnál a műszaki személyzetnek nagyon sokszor nyílik alkalma bebizonyítani, hogy a vállalattal szorosán egybe van nőve és azzal ugyanazonosnak érzi magát; igen is gyakran fordul elő, hogy a műszaki személyzeté a kizárólagos érdem, hogy a lap ugynevezett becsülete meg lesz mentve az olvasó közönség előtt, mindazon akadályok daczára, melyek az elvállalt kötelezettségeknek egyes közreműködők részéről való figyelmen kívül hagyása vagy elhanyagolása által előidézve gyakran keletkeznek; persze az összes anyagi erő megfeszítése szükséges aztán hozzá, hogy az jóvá tétessék a mi elmulasztott. Valamint a legkisebb óraműnél minden kerekecske lényeges alkatrészét képezi az egésznek, úgy még a legalárendeltebb személy által elvállalt teendőnek lelkiismeretes teljesítése által nagy része van ama munkának sikerében, a melyet csak úgy könnyedén «hirlap»-nak nevezünk. Gyakran a kézírathordással megbízott küldönczfiu is oka lehet az egész üzem megakadásának, sőt a lap elkésésének is, ha az feladatát pontosan nem teljesíti. Ha már a küldönczfiu

egészen alárendelt szerepe is jelentőséggel bír valamely hirlapvállalatnál, mennyivel inkább kell az egész mű fő rugójának a munka elkészítését illetőleg irányadónak lennie; ha a helyes vezetés hiányzik, az egész mű sikertelen, s az első tekintetre minden oldalon érezhető, hogy a mű előállításának készüllete nem gyakorlott, szakértő kéz által történt. Nagy, terjedelmes műnek vezetésére csak határozott, szilárdan eltökélt jellemek alkalmasak, a kik kellő erélyvel bírnak, hogy az összes közreműködő tényezők fölött való tekintélyüket megóvják s annyi szakférfiui ismeretük van, hogy a munka minden ágánál előforduló rendkívüli esetek alkalmával helyes értelemmel úgy intézkedhessenek, hogy idővesztés nélkül minden előre nem látott akadály elháríttassék és az üzem úgy szabályoztassék, hogy a pillanatnyira megrokkant, használhatatlanná vált erő pótlása nélkül a munka háborítatlanul tovább folyhasson. Gyakran a vezető maga kénytelen a dolog végét megfogni s minden anyagi és szellemi erejének megfeszítése mellett még a lehetetlent is lehetővé tenni, a mi sikerül is neki vasakaratanál és kimagasló műszaki tehetségénél fogva, minden akadályt könnyűséggel eltávolítván. A vezetőnek igen sokszor alkalma van szakférfiui tehetségét kifejtteni és az egész műnek előkelő szint kölcsönözni, ami annál könnyebben eshet neki, ha egészen önállóan és függetlenül végezheti munkáját a készüllet elrendelését illetőleg és az egész vállalat különféle ágainál a munkának körültekintő beosztása által, mivel csakis együttes összműködés eredményezhet az üzemben nagyobb sikereket. A vezetőnek korlátolt, akármely oldalról befolyásolt és nem egészen független állása a vállalatnak minden esetre csak hátrányára szolgál, mert ez által a különféle szakok- és osztályoknál folytonos surlódások keletkeznek s valamennyi esetben az alaphiba ritkán fődöztetik föl vagy távolíttatik el, hanem a valódi tényállás föl nem ismerése miatt gyökeres orvoslás helyett kontárkodással lesz segítve a dolgon, úgy hogy rövid idő múlva megint a régi eljárás jó alkalmazásba régi hibáival együtt, sok esetben nagyobb mértékben mint előbb; az illetékes helyen való figyelmeztetés az árulkodás színével bír s különféle magyarázatra ad alkalmat, a miért aztán az, ha mindjárt a vállalat kárára is, teljesen elmarad. Erős, határozott vezetés tehát minden vállalatnak a legjobb alaposzlópa, míg a különféle munkaerőkkel való kísérletezés bővebb vizsgálatnál mindig károsnak bizonyul, mert csak állandó munkások lehetnek a vállalat hasznára.

Sok üzletben a különféle munkaágakra való felügyelés céljából külön éjjeli factorok alkalmaztatnak,

a kik aztán adandó alkalmaknál esetleges rendszabályokat foganatosítanak. Más lapoknál a főszerző a saját munkájával együtt látja el a teendőket, míg más esetben az egész hírlapi üzlet vezetése a vezető első szerző kezében van. Különösen Bécsben tapasztalható ez a legtöbb hírlapvállalatnál, hogy a vezető szerző egyszerre mind a hírlap-üzlet felelős vezetőjeként is szerepel s a lap egész műszaki személyzetének minden osztálya alá van neki rendelve. A ki a hírlapmunkának különböző fokait és kellemetlen véletleneit jól ismeri, a bécsi lapok berendezését műszaki tekintetben dicséretesnek és gyakorlatinak találja. De nem is riadnak vissza semmi költségtől, hogy minden a legcélszerűbben, a legmodernebb stílusban nagy választékban legyen készletben. A budapesti hírlapnyomdáknak divó tartalékszerzők berendezése még az időkből való hagyomány, mi Bécsben bizonyára unicum, mert azt bizonyítja, hogy az állandó személyzet nem megbízható és nem eléggé képes mindig arra, hogy minden esetlegességnek megfelelhessen, mert nappali munka nélkül itt hírlapot bármikor előállítani nem tartják lehetőnek.

Főképen a hirdetési rész számára a berendezések szerint a tartalék-szerzők okvetlen szükségesek; az állandó személyzet csak minimális munkára van rendelve, a főtisztogatásra ritkán lesz gond fordítva; ha aztán valamelyik napon több hirdetés lesz fölveve, úgy a munkát a nappali szerzőknek kell gyakran elegendő anyag hiányában este elvégezni. Ha tekintetbe vesszük, hogy a nappali szerző már 9 órán át dolgozott, úgy egyszerű logikai következtetés, hogy ez az idő előhaladottsága folytán már nem oly munkaképes, mint a politikai szövegrésznél ez időben csak kezdő hírlapszerző, minek folytán a nappali személyzetnek elfáradt kisegítője több időt fog egy hirdetéssel eltölteni, mint egy kipihent, ernyedetlen erővel dolgozó szerző. Bécsnek e tekintetben sokkal egyszerűbb berendezése van, a mely a hírlapvállalatra nézve jóval előnyösebb, mint az itteni, sok éven át meghonosodott szokás; de még sokkal kevesebb költségbe is kerül, mint itt az ugynevezett olcsó kisegítés. Ha valamelyik napon több hirdetés jön, mint a mennyit az állandó hirdetés-személyzet elvégezni képes, akkor Bécsben a hirdetések szedésére a hírlapszerzőket alkalmazzák; a hirdetés nemesak hibátlanabbul, néha még a célnak megfelelőbben is készül el, mivel a hírlapszerzők a pontos és lelkiismeretes munkát már a gyakorlat által nem csak megszokták, hanem aránylag rövidebb idő alatt is szedik ki s a hirdetések ily módon való előállítása sokkal kevesebb költséggel is járna, ha a helyiségek tere és a világítás pontosan felszámíthatnák, mint a

tájékozatlan, esetlen kisegítés. Az állandó-hirdetés-szerzők e módszernél első sorban ama hirdetések kapják feldolgozás végett, melyek kizárólag címekből s kevés szövegből állnak s főképp bonyodalmas, időtrábló munkát feltételeznek, míg a politikai résznél alkalmazottak oly hirdetéseknek szednek, melyek kevés címet és több szöveget tartalmaznak. Ily módon világításban is nagy megtakarítást érhetni el, mivel a hirdetések többnyire nappal vétetvén föl, azok rendszerint estig s nem éjfélig készülhetnek el; azonkívül még a több munkaágra nézve is nagyon előnyös, ha a hirdetések előbb készülnek el, mert a politikai rész elkészülte ez által nagyon előmozdítatik s a hirdetések által nem lesz föntartva minduntalan. Miután a politikai események s egyéb napi hírek a szerkesztőség részéről legnagyobbbrészt csakis éjjel lesznek feldolgozva, helyes volna a lapoknál való berendezést is ehhez alakítani; ez lenne helyes; de ily újításokhoz sehol sem akarnak nyulni, mert attól félnek, hogy az előállítási költségek jelentékenyen nagyobb összegbe kerülnének. Minden hírlapnál annak az elvnek kellene irányadónak lenni, hogy az anyagot a mint jön, föl kell dolgozni, hogy az új anyag számára a készlet mindig rendelkezésre álljon. Ha a hirdetések fölvétele a kiadó-hivatalban esti 7 vagy 8 óráig történik, akkor a hirdetések legfőlebb 9 óráig készen kell hogy legyenek. Különösen a correctorok munkájára nézve sokkal célszerűbb és kevésbé háborító volna, ha e tekintetben gyökeres átalakulás jönne létre, hogy végre nem csak a hirdetések szedessenek jobban, de meg nem is találkoznánk oly gyakran annyira nevetséges hibákkal, mint a minőket ma a különféle hirdetési részekben kinyomatva találunk s a minek folytán nem egyszer megesik, hogy a hirdetést meg sem fizetik. Fordulnak elő esetek, hogy valamely hirdetésen több időt töltenek el a javítással, mint ha azt egy jó szerző újra szedte volna, s ez mind a drága világításnál történik, sőt még a szövegrész elkészését is okozzák gyakran az ily berendezések, mivel a politikai rész sokszor előbb szállíttatik, mint a hirdetési rész, bár nem tartalmaz valami különösét, de még valami rendkívüli munkateljesítés által sem volt indokolva.

Állításaink legékesebben szóló bizonyítékául csak a következő példa szolgáljon: Valamely szerző husz soros, sűrű, czimbetük nélküli hirdetést szed, igen keveset számítva, $\frac{3}{4}$ óra alatt, a javítónak a sok hiba következtében e hirdetés kijavításán $\frac{1}{4}$ órát tölt el, erre a szerző javítja ki az említett hirdetést, a mi el-tart egy fél óráig, most jut csak az igen olcsón szedett hirdetés revisio alá és most még mindig rossz correcturához hasonlít, megint egy pár percet

J. G. SCHELTER & GIESECKE BETÜNTÖDÉJE LIPCSÉBEN

KESKENY GROTESK

(VERSAL)

6013. Brillant nonpareille törzsre.

MINDEN EMBER EMBER, DE NEM MINDEN EMBER EMBERSÉGES EMBER S MINDEN

12345 EMBER EMBERBŐ ÁLTAL VÁLNAK VALÓDI EMBERRE 61800

6014. Perl nonpareille törzsre.

A SZEM A LÉLEK TÜKRE — MONDJA A KÖLTŐ — VAJJON KINEK SZEME

12345 FEKETE, MINŐ LEHET ANNAK A LELKE? 87890

6015. Nonpareille.

12345 HAZÁDNAK RENDÜLETLENÜL LÉGY HIVE ÓH MAGYAR, BÖLCSŐD AZ, MAJDAN SÍROD IS, MELY ÁPOL S ELTAKAR 67890

(KURRENT)

1357. Nonpareille.

Munka és vagyon létfeltételei a társadalomnak. — A munka: a vagyonnak legbiztosabb szerzője, vagyon: a munkára való leg hatalmasabb serkentő.

12345 E KÉT TÉNYEZŐ KÖZTI HELYES ARÁNYBAN REJLIK TÁRSADALMI REND S BÉKÉNK LEGBIZTOSABB GARANCZIÁJA. 87890

1358. Petit.

Isten áldd meg a magyart jó kedvvel, bőséggel s nyujts feléje védő kart, ha küzd ellenséggel. Balsors a kit régen tép, hozz rá vig

1234567890 ESZTENDŐT, MEGBŰNHÖDTE MÁR E NÉP A MULTAT S JÖVENDŐT 1234567890

1359. Garnond.

ARANY JÁNOS Volt egyszer egy leány, ki úgy tett a legénynyel, mint macska szokott az egérrel TETEMREHIVÁS

1360. Cicero.

12345 BUDAPEST Magyar Egyesület: Nyelvében él a nemzet NAGYMAROS 67890

1361. Mittel.

ZRINYI A radványi sötét erdőben halva találták Bárczy Benőt ÁLMOS

1362. Tertia.

ÁKOS 1458 Szabadság, egyenlőség, testvériség! 2739 GÉZA

1363. Text.

BARCS 23 Magyarország az én hazám 45 GÖNYŐ

1364. Doppelmittel.

TITEL Hass, alkoss, gyarapíts! MONOR

1365. 3 Cicero.

Siófok 2 TÁTRAFÜRED 3 Balaton

kell a revisióval eltölteni, úgy hogy a 26 sornak egész művelete addig, míg nyomhatóvá válik, $1\frac{3}{4}$ óráig tartott, a mit szedő és corrector töltött el, s a correctornak kétszer kellett egy hirdetéssel foglalkoznia; hogy a hirdetésnek kizárása is ennek megfelelő volt, az magától értetik, mert hát minden sor 2 vagy 3 változáson ment át; olesónak mondható tehát az ily erő? Bizony az ily erőknél alkalmazása pontos számítás után a legköltségesebbnek mutatkozik. A munkateljesítés megítélése tehát a legelső feltétel valamely személyzetnél, ha észszerű és gyakorlati berendezésről van szó. A hirdetéseknek semmi esetre sem szabad okul szolgálni a lap elkészésére, a mint ez mai napság azonban mindenütt igen gyakran megtörténik.

Az összes hirlapszedő-személyzet Bécsben úgy van összeállítva, hogy egy erőre éppen nincsen rászorulva, mert a személyzet létszáma minden eshetőségre elkészült s minden időben és minden irányban munkaképes is.

Az egész hirdetési rész a hirdetési főszedőnek egy bizonyos összegért való átadása a legjobb módja annak, hogy lelkiismeretes munkateljesítés által jutányosabb előállítást érjünk el; mert még ha az illetőnek keresete jelentékenyen nagyobb is, ezt lankadatlan szorgalma s a hozzája beosztott munkásokra való szigorú felügyelete által megérdemelte s az üzletnek még jelentékeny hasznot is juttatott.

Tschutschegg Vincze.

Miképp készülnek a naptárak.

A jelen időszakban, midőn a nyomdatulajdonosok naptáraikat kezdik készíttetni, — mert e nélkül manapság már nem is képzelhetünk nyomdatulajdonost — nem lesz fölösleges, ha a naptárak azon egybevetési oldalát világítjuk meg olvasóink részére, a mely szerint a csillagászok összeállítják azt, kiszámítva úgy az ünnepek napjait, valamint a holdjárást stb. is.

Ez okból nem kezdem fejtegetni azt, hogy mi az a naptár, úgy is tudja manapság már a gyermektől az aggig mindenki, s nem is azt, hogy miként csináljuk azokat mi nyomdászok, mert hisz ez sem sokban különbözik egyéb elvégzendő dolgainktól a munkát illetőleg, melyet elénkbe adnak elvégzésül, hanem arra akarok rámutatni, miként végzik el ezt a csillagászok s minő számításokon megy ez keresztül, míg megállapítják az ünnepeket, főleg a husvétot és egyebeket.

Tudjuk, hogy egy (polgári) évben mintegy $365\frac{1}{4}$ nap van, de csak 365-öt szokás megtartani s minden negyedik évben 366-ot, mely év aztán szökő-évnek neveztetik. Az e szabály szerint készített naptár az úgynevezett Julián-féle naptár, mely Julius Casartól veszi eredetét s mely szerint minden negyedik év szökő-év. De Földünknek a Nap körül való keringési ideje pár percczel rövidebb mint $365\frac{1}{4}$ nap, lévén ez 365 nap, 5 óra, 48 perc és 47 másodperc.

XIII. Gergely pápa erre támaszkodva azt rendelte el, hogy a százados szökő-évek közül csak minden negyediket tartsák meg; ez a Gergely-féle naptár s ezt használják a legtöbb művelt államban. Magyarország is e naptár szerint számítja idejét. Némely ország, pl. Oroszország, a Julián-naptárt követte és követi, mert az oroszok készebbek meghasonlani az igazsággal, mint egyetérteni a római pápával. A Gergely-féle naptár szerint 1700, 1800 és 1900 közönséges évek, 2000 pedig szökő-év. A Julián-naptár szerinti késedelmes számítás 1582-ben lett helyreítve, úgy hogy ez évben október 5-én 15-öt irtak. Tíz napot tett ki az elhagyott pár perc. Ma már 12 napot tesz ki a késedelem, 1900-ban 13-at, 2100-ban 14-et.

A naptárak készítésénél két fő kellék veendő figyelembe: 1. az évnek hetekre s a heteknek napokra való felosztása; 2. a husvét napjának meghatározása.

Az évnek hetekre s a heteknek napokra való föl-osztását e táblázatban tekinthetjük át.

Hónapok. — Napok betűi												A hét napjainak sorszáma				
Január	Február	Márczius	Április	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	December	1	8	15	22	29
A	D	D	G	B	E	G	C	F	A	D	F	1	8	15	22	29
B	F	E	A	C	F	A	D	G	B	E	G	2	9	16	23	30
C	F	F	B	D	G	B	E	A	C	F	A	3	10	17	24	31
D	G	G	C	E	A	C	F	B	D	G	B	4	11	18	25	—
E	A	A	D	F	B	D	G	C	E	A	C	5	12	19	26	—
F	B	B	E	G	C	E	A	D	F	B	D	6	13	20	27	—
G	C	C	F	A	D	F	B	E	G	C	E	7	14	21	28	—

Azt tudjuk, hogy egy hétben 7 nap van. E napok az ABC első betűivel jelöltetnek: A, B, C, D, E, F, G. Január 1-je A-val jelöltetik, 2-ika B-vel, 3-ika C-vel, 4-ike D-vel, 5-ike E-vel, 6-ika F-fel, 7-ike G-vel, 8-ika pedig ismét A-val, 9-ike B-vel s így tovább. Azt azonban tudni kell, hogy az illető évben január hányadik napja a vasárnap, mert ezen nap betűje aztán a kérdéses év vasárnapi betűje. Tegyük föl, hogy január 4-ike vasárnap, mint volt 1885-ben, akkor D a vasárnapi betű s ez év minden D-vel jelölt napja vasárnap. 1886-ban már egygyel előbbre ugrott

s C lett a vasárnapi betű azaz: január 3, 10, 17, 24, 31, február 7, 14, 21, 28 stb. napok voltak a vasárnapok. Ez esetben természetesen D hétfő, E kedd, F szerda, G csütörtök, A péntek, B szombat. Január 1-je közönséges években oly napra esik, mint december 31-ike, azért minden január 1-je egy nappal később esik, mint az előtte való évben; így vasárnapi betű 1885-ben D volt, 1886-ban C, 1887-ben B stb. Szökő-év után való évben két nappal hátrál január elseje. Pl. 1886-ban volt január elseje vasárnap (A), 1889-ben a hétfőt átugorva, keddre esett.

A szökő-éveknek két vasárnapi betűjük van, melyek közül az egyik január 1-étől február 24-ig, a másik február 25-től december 31-ig érvényes. Így pl. 1888-nak vasárnapi betűi A és G, tehát vasárnapok voltak: január 1, 8, 15, 22, 29, február 5, 12, 19-ike, 24 és 25-ike ugyanegy betűvel, F-fel lévén jelölve, 26-ika G vagyis vasárnap, mert ekkor már nem A, hanem G a vasárnapi betű; tehát vasárnapok: márczius 4, 11, 18 stb.

Huszonnyolcz év leforgása alatt a vasárnapi betű sorrendje ismétlődik, mely időköz napkörnek nevezetik. A Gergely-féle naptárakban természetesen ez nem egészen állandó, a mennyiben négy százados év közül három nem szökő-év; itt tehát nem egyez a Julián-félével.

A napkör juliáni vasárnapi betűi a következők:

1. év G.F.	8. év E.	15. év C.	22. év A.
2. " E.	9. " D.C.	16. " B.	23. " G.
3. " D.	10. " B.	17. " A.G.	24. " F.
4. " C.	11. " A.	18. " F.	25. " E.D.
5. " B.A.	12. " G.	19. " E.	26. " C.
6. " G.	13. " F.E.	20. " D.	27. " B.
7. " F.	14. " D.	21. " C.	28. " A.

A naptár kezdő évétől a Krisztus előtti 9-ik év tekintetik, mely szökő-év. Így, ha valamely évről tudni akarjuk, hogy (juliáni naptár szerint) az a napkörnek hányadik éve, vagyis az illető év napkulcsát keressük, csak hozzá kell adnunk 9-et s ez összeget 28-al osztani, mely osztásból eredő maradékszám a napkulcs s ha ez nyerve van, vasárnapi betűjét fenti táblázat segélyével megtalálhatjuk. Pl. 1887-re nézve:

$$1887 + 9 = 1896 : 28 = 67$$

$$+ \quad 216$$

$$\text{maradék} = 20; \text{tehát } 1887\text{-nek juliáni vasárnapi betűje } D, \text{ mert napkulcsa } 20.$$

Nélkülözhetők-e a hirdetések?

E kérdés felvetése már régi keletű. Igen sok gyáros hiszi még azt, hogy a vevő, ha szüksége van valamire, úgy is felkeresi őt. E vélemény megjárta akkor, midőn csak pár gyár uralta a helyzetet s a fogyasztó közönség akarva, nem akarva kénytelen volt nála szerezni be, ki-ki saját mesterségének eszközeit. Ma azonban e felfogás elavult dolog s legfőleg arra való, hogy a verseny emberei jót nevéssenek rajta. Bátran felelhetünk tehát a kérdésre határozott *nemmel*, mert ha szaklapjainkat szemügyre vesszük s látjuk bennök, mint hirdetik gyárosaink festéküket, papirukat, gépeiket, betüöntődéiket, fel foghatjuk, hogy ezt ők nem ok nélkül teszik. De nemesak a tárgyakat kínálják megvételre, de egyszersmind közlik azoknak árait is s a vevő válogathat kedve szerint. Pedig e hirdetések évenként csinos kis összegébe kerülnek a hirdetőknak, de meg kell tenniök, mert különben úgy szólva, petrezselymet árulhatnak.

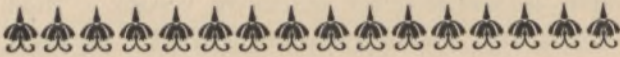
Nem kell messzire mennünk. Budapest fő- és szék- városunkban elég üzletet és gyárt sorolhatnánk fel, mely virágzásnak indulását, ha nem is egészen, de némileg e hirdetéseknek köszönhetik.

Nagyobb gyáriparral bíró országok gyárosai pedig éppenséggel nem nélkülözhetik a hirdetést. Anglia gépiparát például hirdetésekéből ismerhetjük s e nélkül gazdáink mezőgazdasági gépeiket hol szerezhetnék be jutányosabban? Igaz, hogy Magyarország gyáripara két évtized óta nagyot haladt e tekintetben s többek közt a Wörner F. és Társa gépgyára és vasöntődéje nemcsak gyorssajtókat, de körforgó-gépeket is épít a megrendelők teljes meglegedésére, mégis ez s a többiek kevésnek bizonyulnak a világipar nagy versenyében.

De hogy tárgyunknál maradjunk, szükséges példát hoznunk fel arra, hogy bebizonyítsuk a reklám szükségességét. Berlinben Rohn és társa gép- és motor-építő-czégnek 1872-ben még csak igen egyszerű gépterme volt, hol alig dolgozott tiznél több munkás. Most, ha gyártelepén megállunk s tekintetünket végig hordozzuk azon épületeken, melyek mindegyikében száz meg száz munkás forgolódik, ámulva kérdezhetjük, hogy honnan mindez? Könnyű a felelet rá: «Mert tudott jól dolgozni és jól hirdetni!» Londonban, hol a verseny még nagyobb, magasabb fokon áll a gépipar is. Az egész London környéke telve van könyvnyomó sajtó- s egyéb ipari czikkeket készítő gyárakkal. Ezek akármelyike több ezer fontot ad ki hirdetésekre, s hogy ezt haszon követi, legjobban bizonyítja maga a tény, hogy hirdet.

Amerikában, hol a verseny szintén igen nagy s a tisztességes reklám-csinálás még nem nevezhető szédelésnek, a betűöntők, festék-, papir- és gépgyárosok bizonyára így gondolkoznak, midőn hirdetéseiket valamely nagyobb s olvasottabb lapba beadják: «az első esetben az olvasó figyelmét kikerüli; a második esetben észreveszik, a nélkül, hogy elolvassák; a harmadik esetben elolvassák; a negyedik esetben keresik a cikkek árai magasságát; az ötödik esetben levelezésbe bocsátkoznak — és végre vásárolni jönnek!»

Barát Viktor.

Mellékleteink kiállítása.

Első mellékletünk novella-gyűjtemény címlapja, a szerző autotypiai arczképével. A borítékzím öt színben és pedig: barna, szürke, kék, narancs és sötétbarna festékekkel nyomtatott. Az arczkép a most divó hosszukás, behajtott szélű látogatójegykartonon fekszik. A szedés egyszerű; a fölhasznált díszítő-anyag és betűk már ismeretesek olvasóink előtt, mely fölment attól, hogy az egyes czírádák beszerzési helyét ismételjük.

Második mellékletünk porcellán- és majolika-gyár czégekártyája, a porcellánfestészet gyakoribb színeiben nyomva. Az aranycsillagok a kék mezőben, a barna guirland-díszítmény nyomása az aranyásvolyon a nyomás nehezebb részéhez tartozik. A czégekártya bronz, sötét- és világoskék, szürke, rózsaszín, valamint a betűk és rajzok barna festékekkel vannak nyomva. Szédő és nyomó egyaránt arra törekedtek, hogy a kártyát céljának megfelelőleg, a majolika-festéssel összhangba hozzák.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A törvény által rendelt külön munkás-betegségélypénztár alakítása abba maradt. Mint olvassuk, a kormány részéről a szervezés szeptember haváig elhalasztott. Hogy akkor majd életbe léptetik-e, nem bizonyos. Különben történjék ez ügy eldöntése bárhogy, mindenki bizonyára abba a betegségyélpénztárba lép be, mely legtöbb előnyt nyújt számára.

Új lap. «Határó» czímmel új magyar lap indult meg Páncsován Molnár József szerkesztésében. A lap célja a magyarság érdekeinek védelme és támogatása.

Térkép vakok számára. Molnár Vincez resincai tanár új szerkezetű térképeket szerkesztett a vakok számára. Elkészítette Magyarország, Európa és Ázsia térképét olyan módon, hogy minden földrajzi fogalmat más-más domborodás fejez ki, tehát a vakok tapogatás útján teljes képet nyernek minden vidékről. Mihályik Izidor dr., a budapesti vakok intézete igazgatójának közbenjárására Csáky Albin gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter a kitűnő térképeket megvásárolta az intézet számára. A térképek láthatók lesznek a vakok szeptemberi kiállításán.

Kitiltott német lap. A kőszegi polgári kaszinó az ott megjelenő «Günser Anzeiger» című lapot hazafiatlan irónyú cikkei miatt a kaszinóból kitiltotta.

Charavay Jenő, a «L'Imprimerie» szerkesztője, ki mint nyomdászati szakíró nemcsak Franciaországban, de a világon mindenütt a nyomdászok előtt munkái folytán ismeretes volt, múlt hó 8-án, élete legszebb korában meghalt Párisban. A boldogult élete 20-ik évétől kezdve szerkesztette a «L'Imprimerie» francia nyomdászati szaklapot. Halála mindenütt általános részvételt keltett.

Papíros-kor. Egy francia statisztikus kiszámította, hogy az egész világon jelenleg 4000 papírgyár működik, melyek összesen 952 millió kilogramm papírost gyártanak. Ennek fele részét nyomdai célokra használják fel. 300 millió kilogramm papírost használnak kizárólag csak arra, hogy újságokat, folyóiratokat nyomjanak reája. A kimutatás szerint egy angolra 11½ font, egy amerikaiára 10¼ font, egy németre 8 font, egy francziára 7¼ font, egy osztrákra 4 font, egy magyarra 4 font, egy mexikóira 2 font, egy spanyolra 2¼ font, egy oroszra 1 font papír jut a háromszázmillió kilogrammból.

Érdői Dániel ismert nevű magyar író «A pacsirta daltól a satír-ig» czím alatt kiadta újabb költeményeit. Satírjai közül érdemesnek tartunk egyet közölni, a mennyiben mi szedők is igen jól ismerjük a vidéki... no meg a fő- és székvárosi szerkesztők (tisztelt a kivételnek) ollózási hajlamait. A finom satíra a következő:

«Az ollózásnak mestersége szintén

A hírlapírás hálás ága lett,

De hogy te üznéd, azt tagadd le szájszór,

Tanukép hiva az isteneket!

Egyáltalán azt hirdesd, hogy te nálad

Minden valódi és eredeti!

Hogy igaz-e, mit vakmerőn állítsz,

Vidéki lapnál azt ki keresi?!

Hangod kiáltja tul mindenikét;

A mit megírtál, attól ne tájgits,

Az igazság legyen mindig a tiéd.

Szenzáció és botrány kellenek ma,

Kilesni ilyet, ebben légy szemes;

A szép s nemes tettekről szólni, irni

Szörnyű unalmas, nem is érdemes.

S mint harcos, a ki a nyilvános élet

Küzdő porondján foglaltál helyet,

Ne kiméj senkit, vagdoss jobbra, balra,

Igy lész te félt, így lész te rettegett!

Mert jól jegyezd meg, a nemes közönség

Akkor kapkodja legjobban lapod,

Midőn te mások féltő drága kincsét,

Jó hírnevét a porba taposod!

Mert ellehetsz bizvást készülvé arra,

Ha nem követed ezt a taktikát,

— Mert «harcz az élet» s a «ki bírja, marja!»

Mások fogják majd alkalmazni rád.»

Az amerikai munkás-egyesületnek 575,000 tagja van s e közt 31,400 nyomdász és 20,000 könyvnyomdász.

Spencer-könyvtár. A «Times» írja hogy Spencer lord a tulajdonát képező eddig páratlan «Althorp-könyvtár»-t el akarja adni. A könyvtár, melyben 40—50,000 kötet van, a múlt század végén II. Spencer gróf alapította. A többek között Gutenberg mainzi Mazarin-bibliáját és zsoltárait 1457-ből tartalmazza; ebből egy második példányt néhány év előtt 5000 sterlingért adtak el; továbbá a nagybecsű florenzi Homeros-anthológiát, Ptolomáusz földabroszáit és Dante műveinek első kiadását stb.

A megengedett rágalalmazás. Sajtópört tárgyaltak mult hóban a debreczeni esküdtszék előtt. A panaszos Taffler Ignác kereskedő, az orthodox zsidó-hitközség elnöke, a vádlott Benedek János hirlapíró volt. Az inkriminált közlemény a feltevés kérdésében felmerült vita következménye volt és éles szavakat, többek közt a «gazember» kitéltet is tartalmazta. A panaszost Mark ügyvéd, a vádlottat Bakonyi ügyvéd védelmezte. Esti hét órakor hirdették ki a verdiktet a közönség fokozódott érdeklődése mellett. A verdikt szerint az inkriminált közlemény rágalalmazást és becsületsértést tartalmaz ugyan, de ezekben a vádlott még sem vétkes. A fölmentő ítéletet megéljenezték.

Érdekes házasság. Berlinben közbeszéd tárgya egy házasság, mely Sir Eduard Walkin és Herbert asszony közt, ki az «Illustrated London News» alapítója, fog kötetni. A menyasszony 73 éves, a vőlegény pedig már a nyolczvanon is túl van. E kis időkülönbséget azonban kimentti Herbert asszony gazdagsága, ki előbbi nyomdász férje után dús vagyont örökölt.

Az utazójegyek nyomása Londonban. Az utazójegyek, melyeket London közlekedési vállalatai évenként nyomtatnak, rengeteg száznak felelnek meg. A tramway-társaságnak 75 millió jegyre (Tickets) van szüksége; más két társaságnak 120 millióra. A társaskösi-vállalatok 360 millió jegyet igényelnek, míg a propellerek 180 milliót.

Könyvrörítés. A bengáliai ázsiai társaságnak sikerült a «Tangym»-nak, a budhizmus teljes enciklopédiájának egy példányt megszereznie. A 225 kötetből álló művet egy tibeti budhista-kolostortól 3000 rupiáért vette meg. Az egyes kötetek magassága két láb, vastagsága pedig hat hüvelyk. Ebből a műből még csak két példány van meg, az egyik az orosz kormányé, a másik a londoni ügyvivőségé.

Levelek sulya és tarifája. Julius 1-én a levelek sulyára és tarifájára vonatkozólag a következő új szabályok léptek életbe: A levél maximális sulyát 250 grammról 500 grammra emelik fel, a mi azonban természetesen nem érinti a hivatalos leveleknek 1 kgr-os sulyhatárát. A 250 gr. sulyt meghaladó díjköteles levél frankódija a helyi forgalomban 9 kr, a nem helyi forgalomban 15 kr. Az ajánlás díja, a portóótólék stb. nem változik. A levél térfogata nem haladhatja meg a három irányban a 10, 20, illetve 30 cmt, és ha a levél tekeresalaku, hosszúságban 30 és átmérőben 15 cmt. A postai csomagtarifa is változik, még pedig olyképpen, hogy az eddigelé 500 grammig szedett 12, illetve 24 kros tételek megszűnnek és a postai csomagok a magyar belföldön épugy, mint a német birodalommal való forgalomban 5 krig egységes díj alá esnek (75 kmig 15 kr, azontul 30 kr). Ez nem érinti azonban a pénzeslevelek sulydíját, mely továbbra is változatlan marad (75 kmig 12 kr, azontul 24 kr). A csomagok és pénzeslevelek értékdíja is változik, a mennyiben az 50 frtig járó 3 kros tétel megszűnik és az értékdíj a magyar belföldön épugy, mint a német birodalommal való forgalomban 300 frtig egységes (6 kros tétel).

Szent-Pétervárott a legújabb statisztikai felvétel szerint 141 könyvnyomda, 126 könyvnyomda, 21 betűöntőde, 5 fametsző-intézet, 8 cinkografiai műhely és 500 fényirda van. A szedők száma 2000, tehát majdnem annyi mint Budapesten.

Egy híres könyvkereskedő halt meg a napokban Londonban, bizonyos Smith H. Walér nevű, kinek hátrahagyott vagyona nem kevesebb 1.776.042 sterlingnél. Anglia valamennyi pályaházi és állomási fiók-könyvkereskedése a Smith-házé volt s e rengeteg összeget könyvelésirésítésekkel halmozta össze. Boldog Anglia! Vajh Magyarország valamennyi könyvkereskedője mikor fog ennyi hasznot kapni elárúsított könyveit után.

Stratford városa levéltárában, melynek hosszú időig volt levéltárnoka Shakespeare Vilmos atyja, érdekes okiratokra bukkantak, melyeken az angol szellemőrís neve tizennégyféleképen van írva. Hihetőleg az akkori időben ugyanannyiféleképen használták is. A nevek az okmányokon a következőleg szerepelnek:

1. Shacksper	8. Shakspeyr
2. Shackspere	9. Shakspeare
3. Shacksper	10. Shakspeare
4. Shackspere	11. Shakspeare
5. Shakesper	12. Shaxper
6. Shakespere	13. Shaxpere
7. Shakspeare	14. Shakspeare.

Angliában általában most kétféle orthographiával nyomtatják drámiára nevét. Fönmaradt családi hagyományok szerint e név az angol — to shake a speer — szölsébből eredt volna, mit némikép a családi czimeren lándzsát tartó kéz igazolni látszik. Egy kézíraton, mely 1613-ból való, Shakespere poéta nevét olvashatjuk. Az angol katalogusokon azonban a Shakespeare név látható s valószínűleg ez is az igazi, daczira hogy az angol Musée Britannique Wilm Shaksperet használ. Végre is legnagyobb bizonyíték saját végrendelete, melyen Shakespeare név áll.

Kanada könyvnyomdászai, mint az ottani «Trait d'Union» francia lapból olvassuk, a legnagyobb munkapangás napjait élik. A lapszedőkön kívül valamennyien munkanélkül vannak. Ugyane szomorú hír jött az Egyesült-Államok több városából is.

A szedőgépekről. Lincolnban (Amerika) az Economic Printings and Publishing Company, hol a Lynotype-szedőgép rendszeresített működésben van, átíratot küldött a nyomdász-egyesülethez, melyben közli a szedőgépeknél alkalmazott szedők árszabályát és órarendjét. Emeltett társaság árszabálya a következő: «Az első hónapban minden szedő hetenkint 48 shillinget, a második hónapban 43 shillinget, a harmadik hónapban 44-et és a negyedik hónapban 45 shillinget kap. A munkaidő hónapról hónapra rövidebbre lesz szabva; heti 54 órától, mely naponkint 9 órának felel meg, heti 48 órára lesz állítatlik. Ez aztán megtartható volna végképen». A nyomdász-egyesület válaszműve közölte e különös árszabályt tagjával, de egyuttal arra is figyelmeztette őket, hogy egyleti tag ily árszabályt el ne fogadjon, semmiféle szedőgépen ne dolgozzék, ellenkező esetben az egyesületből való kitorúttetését várhatja.

Grant tábornagy könyve. A legnagyobb eredményt s a könyvkereskedőknek a legnagyobb hasznot Grant tábornagy «La guerre de sécession» című könyve adta. Mint tudvalevő dolog Grant az Egyesült-Államok előbbi elnöke, a déliek ellen vívott csaták egyikében megsebesült, mely gyógyíthatlan betegséget okozott. Hogy családját minden vagyon nélkül hátra ne hagyja, hozzá kezdett műve megírásához, melynek első kiadása már 6000 dollárt jövedelmezett. Most a 12-ik kiadást rendezik sajtó alá s neje és gyermekei egész kis vagyont bírnak e könyvben.

Fiatal nyomdászsegéd, ki a taposó-sajtó kezeléséhez ért, f. é. augusztus 1-ére havi 25 frt fizetéssel felvétetik. — Ajánlatok: **Fekete Mihály** könyvkereskedőhöz Kecskemétre intézendők.

TARTALOM. Nyomdák meglapása. — A bécsi cs. és k. udvari állományomda új épülete és műszaki beosztása. (Második közlemény.) — Hirlapmunka. (IV.) Tichutschegg Vincenzól. — Mikép készülnek a naptárak. (Első közlemény.) O. B.-ról. — Néklülhetők-e a hirdetések? Barát Viktorról. — Mellékleteink kiállítására. — Vegyes közlemények. — Hirdetések.

Karl Krause

Leipzig.

Képviselet
Magyarország- és Ausztriában

Beckert Pál

Bécs
IV., Starkenberggasse 24

KÖNYVNYOMDAI
ESZKÖZÖK

KÖNYVKÖTŐI KELLÉKEK

Mindenemü

kő- és könyvnyomdai kellékek.

Legnagyobb gyári raktár
eszközök- és gépekből.

*Teljes berendezések legolcsóbban, pontosan és szak-
szerűen eszközölteknék*

Használt gépek
előnyösen
vétetnek és
beeszerítetnek,
ugyszintén
kijavításra is
elvéllaltatnak

GALTIENSTEIN H. BUDAPEST

ERZSÉBET-TÉR 5.

*Épp most jelent meg és
küldetett szét új képes teljes
árjegyzékem, melyet kívá-
natra utólag bérmentesen
megküldök azon úrslell
verőimnek, kik ezt esetleg
még nem kapták meg.*

Netáni szükséglet esetén a nyomdatulajdonos
urak figyelmébe ajánlom
nyomdai eszközök készítésére szolgáló műhelyeimet,
valamint

RÉZLINEA - GYÁRAMAT

H. BERTHOLD
BERLIN
BELLE-ALLIANCE-STRASSE N° 88.

Rézlinea-gyár + Nyomdai felszerelvények

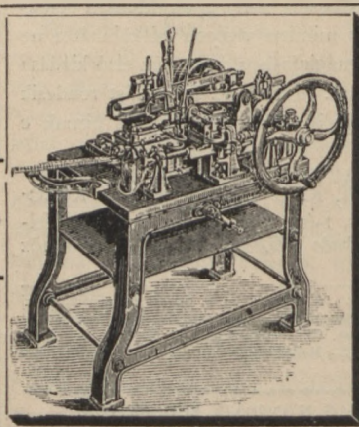
RUGER

LIPCOSE

Képviseelő Magyarországon
PUSZTAFI és TÁRSA Budapest, Akadémia-u. 6.

* PONTOS NYITEL
ELŐNYÖS ÁRÁK *

* KIVÁNTATAK
INGYEN *

GÉPGYÁR

Különlegességek az öntőde, rézlineagyártás, tömítőde és galván-lemezek minden szükségleti kellékei-
ből, s a nyomdai szakmába vágó minden műszerekből

KÜSTERMANN & COMP.

ÚJ COMPLETT ÖNTŐ-GÉPEK

Felülmulhatlan, utól nem ért munkaképesség-
gel. Pontos magasság, csekély anyag-vesztéség.

BERLIN, N. 20.

BADOS-MESTER

REDLICH BERNÁT

LÉGSZESZ- ÉS VIZVEZETÉK-BERENDEZŐ

BUDAPEST, IV., KECSKEMÉTI-UTCZA 12.

Különösen ajánlja magát a nyomdatulajdonos urak figyelmébe a

Siemens-lámpák és gázmotorok
légszuszvezetékei javítására.

Elvállal :
NYOMDAI GÉPEKET
pontos javításra

BUDAPEST —
A káczfa-utca 6.

Az árak
jutányosak

Vidéki rendelések
elvéllalhatnak

BUDAPEST
Dohány-utca 41.

Készít azonkívül:
KÉSEKET
mindennemű
alakban

GÉPJAVÍTÓ
METSZÖSI KÁLMÁN
KESMÜVES

ELSŐ MAGYAR
BETÜÖNTÖDE
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, Dessewffy-utca 32, saját házában.

Folyton dús raktárt tart magyar, német, horvát,
szerb, román és bolgár ékezetű

KÖNYV- ÉS CZÍMBETÜKBŐL
továbbá

KERETEK, KIZÁRÁSOK,
és egyéb nyomdai felszerelvényekben.

Teljes nyomdai berendezések
jutányosan és gyorsan foganosíttatnak

Vasöntöde és Gépgyár

JOSEF ANGER & SÖHNE

Bécs, Hernals, Hauptstrasse 124.

AJÁNLJA :

a legújabb szerkezet szerint készült *könyv- és könyomdai gyorsajtűk, léghelyes nyomó-, papírvágó- és tyukasztó-gépek, papírlemez-ollók, simító és aranyozó ajtűk és köcsizoló gépek*, melyek a legjobb anyagból készültek, a legolcsóbb gyári árak s előnyös fizetési módzatok mellett.

DEIT & PHILIPPI

Fabrik von schwarzen und bunten

BUCH- & STEINDRUCK-FARBEN

VERNISSEN.

"HAMMONIA" WALZENMASSE.

HAMBURG & STASSFURT.

FESTÉK-GYÁRA

Készít fekete és színes

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKEKET
HAMMONIA-HENGERANYAGOT
KENCZÉKET

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS GAZDAGON FELSZERELT RAKTÁR

MÜLLER TESTVÉREK

Főraktár és iroda: BUDAPEST Nagy korona-utca 3. sz.

HAMBURGBAN és STASSFURTBAN

Marinoni K. Páris

GÉPGYÁRA

mindennemű

Könyvnyomdai gépeknek.

Ugymint:

- „L'Actiue“ taposó-sajtók.
- „Indispensable“ (nélkülözhetetlen) sajtók.
- „Universelle“ sajtók.
- Legujabb javítású hengerfestékszerkezetű gépek.
- Nyomdai gyorsajtók ehromo-nyomásra.
- Könyvnyomdászati sajtók, legujabb mintajuk.
- Körforgó-gépek lapok nyomására simító-szerkezettel vagy a nélkül.
- Körforgó-gépek többféle színes nyomásra alkalmazva.

Képviselő: PUSZTAFI ÉS PERL Budapest

V., Akadémia-utca 6. szám.

Preusse & Co.

Gépgyára Lipszében

*

Ajánlják elismert különlegességeiket:

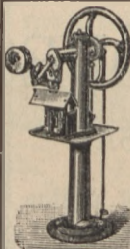
Hajtogató-gépeket, hirlaphajtogató készülékeket

melyek a gyorsajtókkal egybeküthetők.

Könyv- és fűzettűző-gépeket, sodronyfűző-gépek papirlemezeknek. Legujabb és legtekéletesebb könyv- és fűzetférczelő-gépeket.

Olcsó árak és pontos szállítás.

Árjegyzéket és költségvetést ingyen és bérmentve küld képviselőnk:

Pusztafi és Perl

Budapest

V., Akadémia-utca 6. sz.

Az ábra a 2h. sz. fűzettűző-gépet mutatja.

PUSZTAFI ÉS

BUDAPEST PERL
Akadémia-utca 6.

KAISER L. ÉS FIAI

bécsi gyorsajtógyárának magyarországi képviselője

Állandó nagy raktár gépek, festékek és minden nyomdai felszerelésben.

Legelső gyárak képviselősege.

Használt gépek vétele és azoknak saját műhelyükben történt teljes helyreállítását követően való eladása.

Könyvnyomdai berendezések elfogadása.

CA frankfurti FLINSCHE-féle betüöntető vezérlője
Képviselősege Magyarország valamint Ausztria részére.

Könyv- és könyvnyomdai
színes és fekete festékek gyára

HUBER MIHÁLY

ALAPÍTOTT
1780-BAN

München és New-York

Kizárólagos
képviselei Magyarország
és a keleti tartományok részére

PUSZTAFI ÉS PERL BUDAPEST

AKADÉMIA-UTCZA 6. SZ.

Hol is a dűsan felszerelt raktárból bármilyen
megrendelés pontosan eszközöltetnek.

Árjegyzékekkel és nyomásmintákkal kívánatra
készséggel szolgálunk.

GÉPJAVITÓMŰHELY

FLECK SAMUEL BUDAPEST
VI., SZABOLCS-UTCZA 22.

Könyv- és könyomdai nyomógépeket,
körforgógépeket, tégelynyomású sajtókat
javításra jutányosan elvállal.

Szakértelmem és megbízhatóságomért kezeskedik ama tiz évi gyakorlati működés, melyet mint főmunkót a Wörner-féle gépgyár gyorssajtó-osztályában töltöttem.

FISCHER ÉS MIKA
BUDAPEST
VI. kerület, Király-utca 83. szám.
BETÜÖNTÖDE ÉS TÖMÖNTÖDE.

* * *

Önjelű nagy választéku és folytonos készletben tartott legújabb

könyv- és czimbetűit

szerb és héber betűket, körzeteket és irásbetűket, továbbá nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket, állványokat, leggyorsabbban és legjobb minőségben kiállítva.

Elvállal igen jutányou áron teljes nyomdai berendezéseket.

Nyomdai festékek gyára

Rometsch és Társai

Alapított 1871-ben Ujpesten Alapított 1871-ben

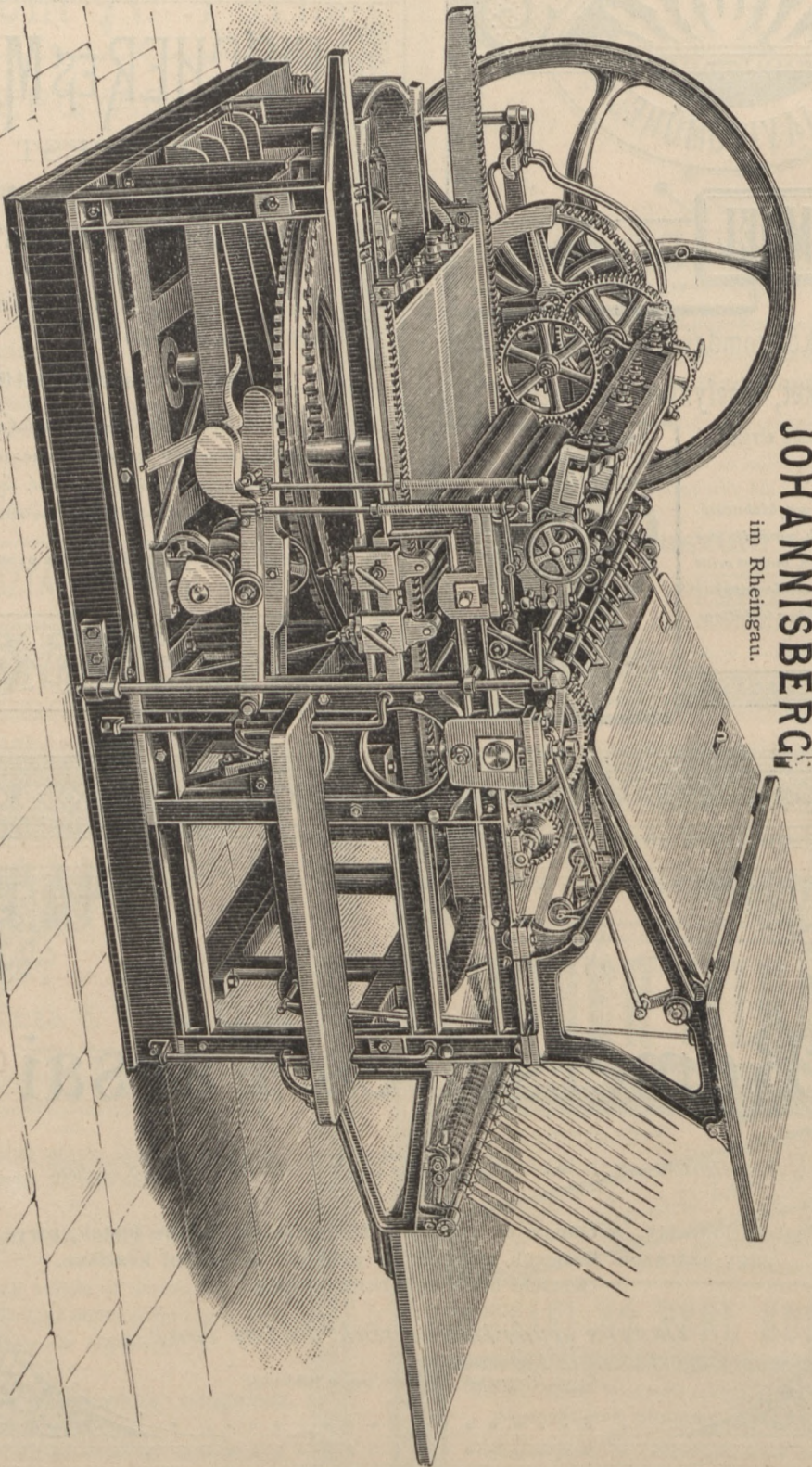
Illustráció-festék. Accidenz- és műfesték. Hirlapfesték. Színes festék, törve vagy szárazon. Kenczék megfelelően gyártott lenolajból készítve. Kétféle minőségű hengeranyag.

Összes gyártmányaink hazai ipar.

Képes árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek

Klein, Forst & Bohn Nachfolger

JOHANNISBERGER
im Rheingau.

KÜLÖNLEGES GYÁRTMÁNYOK:

Nyomdai gyorsajtók vasúti és körútra,
kettős nyomóhengerű gyorsajtók, kétszin
nyomógépek. Könyomdai gépek.

→ **GÉPÉVÁR ÉS VASÖNTÖDE** ←

Árjegyzékek és ábrák kintántra ingyen és bérmentve küldetnek.

KÜLÖNLEGES GYÁRTMÁNYOK:

Gyorsajtók, táblázatok nyomásánál egyszerre
lehet a harántvonalakat bármely színben nyomni.
Hengernyomását taposó "Lithpuť"-gépek.

Alapítástól 1823-ban

BERGER & WIRTH
ÉS
FREY & SENING

könyv- és könyomdai
színes és fekete festékek gyára

— Sipcsében —

KENCZEFÖZÉS

KOROMÉCETES

Kétféle minőségben

VICTORIA-HENGERANYAG

bármely gép számára (körforgóhoz is), fekete, de különösen illusztráció nyomáshoz vagy más színű festékekhez kiválóan alkalmas. E hengeranyag előnyességét dicséri az, hogy a meleg időjárás vagy tropikus éghajlat befolyásának nincs alávetve.

Képviselő: *Polacsek J. Bécs*

IV., Belvederegasse 3.

Államilag kedvezményezett

Első Magyar Kinyv- és Kinyomdai

Telefon 270

Hestékgyár

Telefon 270

Kurzweil János és Társa

— BUDAPEST —

V., Hold-utca 25

Ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű-, és mindenféle színes festékek, kenecék, bronzok.

GELATIN-HENGERANYAG.

Vegyműszaki és vegyészeti
termények készítése.

Kettős gyorsajtók, kétszint nyomó gépek.
taposó-gépek és tégelynyomású sajtók.

— **Maschinenfabrik Augsburg** —

KÜLÖNLEGESSEG

Mindennemü
könyvnyomdai gépek.

Vezérügynök
az osztrák-magyar monarchia részére:

POLACSEK JÓZSEF

BÉCS, IV., Belvederegasse 3.

— Kétszintes gyorsajtók —

összeállítható hengerszerkezettel és négy festékező hengerrel. Teljes festékdörzsölővel, a legfinomabb illusztráció-nyomásra igen ajánlatos.

— Környomó gépek —

lapok, könyvek és illusztrált művek nyomására, nemkülönben két vagy többszínű nyomásra, hajtogatós szerkezettel, tölcserrel és vágókéssel.

Weinwurm Antal

fényképész

első magyarországi chemigraphiai műintézete

Budapest, IV., Károly-utca 3

készít mindennemű horgany edzésű ducot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok photolithographia útján a legutányosabban sokszorosítottak.

Külön berendezés házon kívüli fényképfelvételekre.

Császári és királyi

udvari betüöntöde

POPPELBAUM

Bécs, V., Grüngasse 16^a

Ajánlja czím- és díszbetűkkel dúsan fölszerelt rak-tárát. Könyvbetük öntésére pedig, bármily meny-nységben is, a legrövidebb idő alatt vállalkozik.

Teljes nyomdai berendezések.

Mint különlegességek ajánlatnak:

Vas záró üstégek, ferdén záró stégek, szek-rények és állványok, szedővasak és deszkák, újabb rendszerű linea-vágó gépek, hajók és stereotyp-facettek, hordozható hengerfűző ké-szülékek, nickel-sormérek és árnyelek.

Plakátbetük rézből és fából, kézi henger-fák fogantyúkkal.

Mintakönyvekkel kívánatra szívesen szolgálunk

Buck und Steindruck-Fabrik

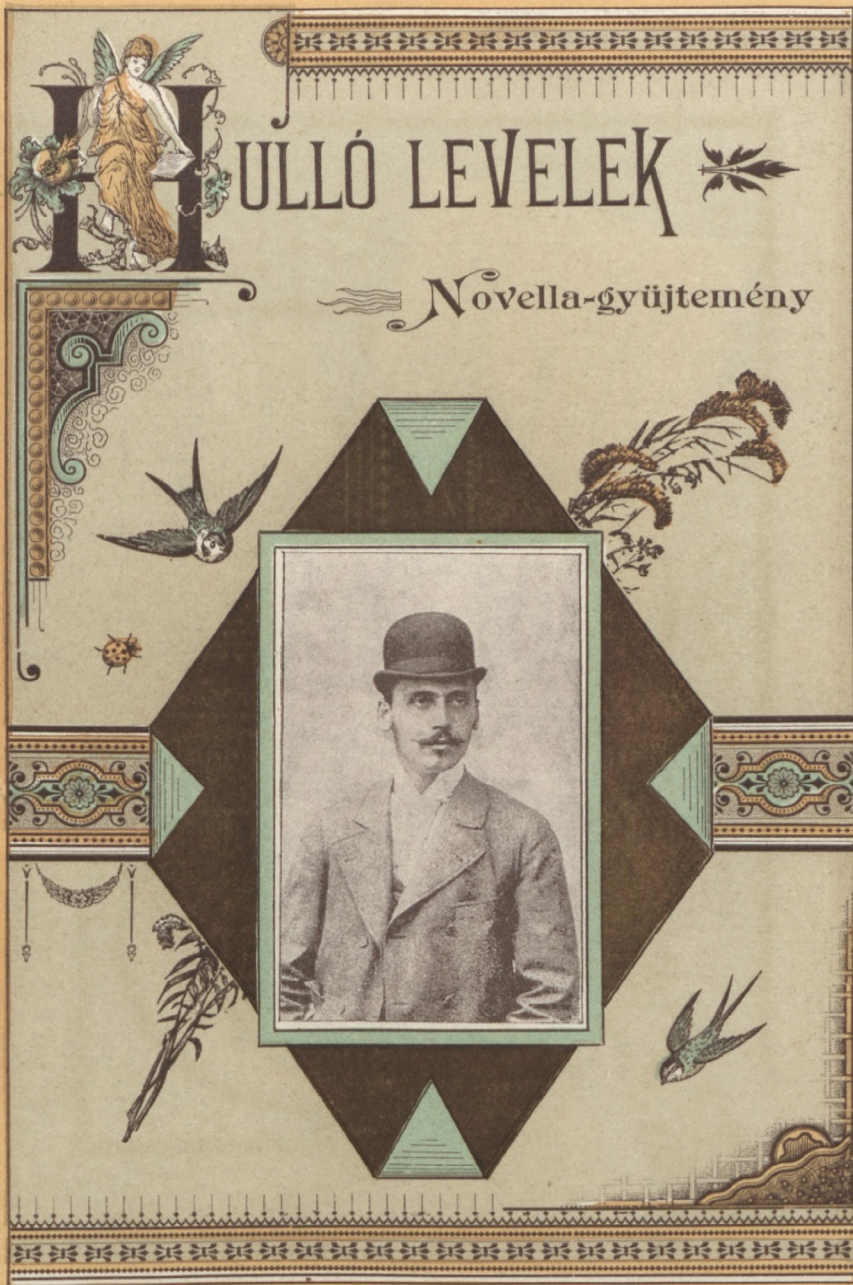
D W Ü S T E

COMPTON UND NIEDERLAGE PFAFFSTADTEN BADEN WAREN-EXPORT KÖLOW-RATRING

RAKTÁR ÉS IRODA: BÉCS, I., KOLOWRATRING N° 9.

Könynyomda-festék.		Másolófestékek		Színes festék		Selyemzöld, süvegben,	
100 ko	frt kr	1 ko	frt kr	1 ko	frt kr	1 ko	frt kr
a) Gyorsajátóknak.		lila, kék, tektee		kő- és könynyomdákknak.		4 árnyalat ... 3	
CHH Hirlapfesték	52	• vörös	8	Kármínlakk 1	48	Selyemzöld, poralakban,	2
CH	60	Könynyomda-festék.		• 2	36	4 árnyalat ... 2	
CI	68	Kézi és gyorsajátóknak.		• 3	24	Chromoxyd-zöld, legfin	12
BHH Könyvfesték	76	Gravirfesték II.		Geraniumlakk 0	24	• valódi olivzöld	6
BH	84	I		• 1	20	Ultramárinkék 1 süv.-ben	6
BI Accidenzfesték	90	Tollfesték II.		• 2	16	• 2	4
AHH Illusztráció festék	120	I		• 3	12	3 porlan	2
AH	170	Krétafesték III.		Florentini lakk 1	4	Kobaltkék, legfinomabb	40
AI	250	I		• 2	12	Párisi kék	5
	1 ko	II.		Rózsaszínű krapplak 1	10	Milori kék, világos és sötét	5
AO Disznyomáshoz	4	Átnyomó festék		• 2	10	Sepiabarba	4
AOO	6	I		Kárminezinóber 3árnyal.	16	Terra di Sienna	2
AOOO	8	II.		Czinóber-utánzat	10	Mahagonibarna	2
b) Kézi sajtóknak.		Érczinyomó festék II		Antikármin	4	Kremsi fehér	2
CCII Könyvfesték	90	I		Lila, kékes v. vörhenyes 1	24	Hófehér	1
CCI	1	Kenezék.		• 2	16	<i>Finom színes festékek ken-csében törve, körülbelül 25% kal olcsóbbak.</i>	
BBHH Accidenzfesték	120	Könyv-, kő- és érczinyomá-s-hoz.		• 3	12	Bécsi hengeranyag.	
BBH	160	Gyöngye		Chromsárga, vegy. tiszta,	3	100 ko	
BB	240	Középerős		4 árnyalat, süvegekben	3	3. sz. lgen szilárd	
AHH Illusztrációknak	3	Erős		Chromsárga, vegy. tiszta,	24	2 • Szilárd	
AHH Finom	4	Aranyfüst-kenze		4 árnyalat, darabokban	24	1 • Crème, átöntéshez	
AH Disznyomáshoz	6	Érczinyomáshoz		Cadmiumsárga, 2 árnyal.	2	150	
AAO Glacépapír-nyom.	8			Oekersárga, 4 árnyalat	2	150	

→ Arak Bécsben fizetendők 3 óra vagy készpénzben 2 százalékos scontó. — Hordók ingyen, dobozok eredeti áron. ←

Első magyar

Porcellán- és majolika-gyár

Zsolnán.

Ajánlja magát a t. cz. közönségnek, a házi berendezésekhez szükséges, kiváló eleganciával készített porcellán-catlkék beszerzésére, egyváltal huomára juttatja a t. cz. közönségnek, hogy

porcellán-festészelem

külön művészek szerzőltetése által azon kellemes helyetbe juttott, hogy a legkényesebb igényeket kielégítő festményeket stb. a legpróvidebb idő alatt, juttányos árak mellett elkészítheti képes.

